

KAZAK HANLARININ TARİHİ ROLÜ (XV-XVII. YÜZYILLAR)

Bereket KARİBAYEV*

Öz: Makalede, XV-XVII. yüzyıllarda Kazak Hanlığı tarihinde özel bir rol oynayan tarihi şahsiyetler olan Kazak hanlarının tarihi rolü ele alınmaktadır. Kazak hanlığının kuruluş döneminden Kazak halkının etnik topraklarının oluşumunun sona ermesine kadar olan tarihsel zaman aralığı, hanlık tarihinde birkaç döneme ayrılır. Bunlar, hanlığın kuruluş, güçlenme, zayıflama, tekrar canlanma ve etnik bölge oluşumunun son dönemleri olarak adlandırılır. Sonraki dönemler, ülke ve toprak bütünlüğünün korunmasına ilişkin dönemlerdir. Kazak Hanlığı bu dönemlerde, iktidardaki hanedanının çeşitli temsilcileri tarafından yönetilmiştir. Birçok durumda, farklı yöneticilerin kişisel nitelikleri, kamu politikasının başarıya ulaşmasına yol açmıştır. Hanlığın oluşumunda Kerey ve Janibek Han'ın ileri görüşlü düşünceleri ve kullandıkları taktiksel yöntemler zafere ulaştırırken, Burındık Han ile Kasım Han'ın Sırderya nehri boyundaki şehirler ile kışlık otlaklar için Maverannehr'deki Timur Hanedanı temsilcileri ile yaptıkları açık savaşlar, etnik bölgeleri oluşturma aşamasında elde edilen büyük başarılar olarak görülmüştür. Bu iki hanın askeri savaş sanatı, cesaret ve kahramanlık nitelikleri ile liderlik özellikleri Ortaçağ yazılı kaynaklarında yer almıştır. XVI. yüzyılın 20-30 yıllarındaki Mamaş, Tahir, Buydaş, Ahmet ve Toğım Hanların kişiliklerindeki ileri görüşlülük ve bilgelik, özel kişilik özelliklerinin eksikliği, hanlığın zayıflamasına yol açmıştır. Haknazar Han'ın iktidara gelmesiyle, hanlığın yeniden canlanma dönemi başlar. Haknazar Han'ın cesaret ve kahramanlık, komuta ve organizasyonel, uzlaşma ve devletçilik nitelikleri bu sürecin temelini oluşturur. Bu süreç, Şıgay Han'ın iki yıllık iktidarlığında duraksamasına rağmen, oğlu Tauke Han zamanında devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Han, Hanlık, Devlet, Siyaset, Kazak Halkı, Yetki, Güç.

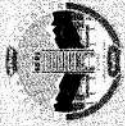
THE HISTORICAL ROLE OF THE KAZAKH KHANS (XV-XVII CENTURIES)

Bereket KARİBAYEV

Abstract: The author mentioned in the report the historical role of the Kazakh khans of the XV-XVII centuries in the history of the Kazakh Khanate. The historical period between the formation of the Kazakh Khanate and the end of the formation of the Kazakh people as an ethnic divided into several stages in the history of the Khanate. The period of the formation of the Kazakh khanate, the period of the khanate's strengthening, the period of the khanate's weakening, the period of revival and the end of the formation of the ethnic territory. The subsequent periods known as to refer to periods for the protection of the integrity of the country and the land. At different stages of the history of the Kazakh Khanate, various representatives of the ruling family dominated. In many cases, personal qualities of individual rulers have led to the success of public policy. Courage and tactical methods used by Kerey and Zhanibek khans in the formation of the Khanate were victorious and open wrestling with the representatives of the timurids in Mawerenahr, led by Buryndyk khan and Kassym Khan to the Syrdarya River and winter pastures was an outstanding achievement in the formation of an ethnic area. Courage and heroic and commanding qualities of these two khan's martial arts and personalities have been reflected in medieval record data. In the 20-30s of the XVI century, the lack of clarity and genius, personality traits in the personalities of Mamash, Takhir, Buydash, Ahmet and Togim led to the weakening of the Khanate. During these years, the Kazakh Khanate has lost all the achievements. The reign of the Khanate begins with the arrival of Khaknazar Khan, son of Kasim Khan. The courage and heroism, command and organizational, dealing and statehood qualities of Khaknazar Khan are the basis of this process. Although this process delayed by Shygay khan at his periods of two-year rule, but at the time of his son Taukel continued to develop. Historical personality traits of Taukel Khan bring significant achievements in his policies and struggles with Nogay Horde, the Kingdom of Moscow, the Siberian Khanate, and the Shibanit Dynasty in Mawerenahr, with the Shagatay dynasty in Eastern-Turkestan and Kalmyks. Thus, in the last years of the XVI century, thanks to Taukel khan the formation of the ethno territory of the Kazakh people brought to the end.

Keywords: Khan, Khanate, State, Politics, Kazakh People, Authority, Power.

* Prof. Dr., Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi Üyesi, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Kazakistan Tarihi Bölümü Başkanı, Almatı, Kazakistan (bereket.bk64@gmail.com).

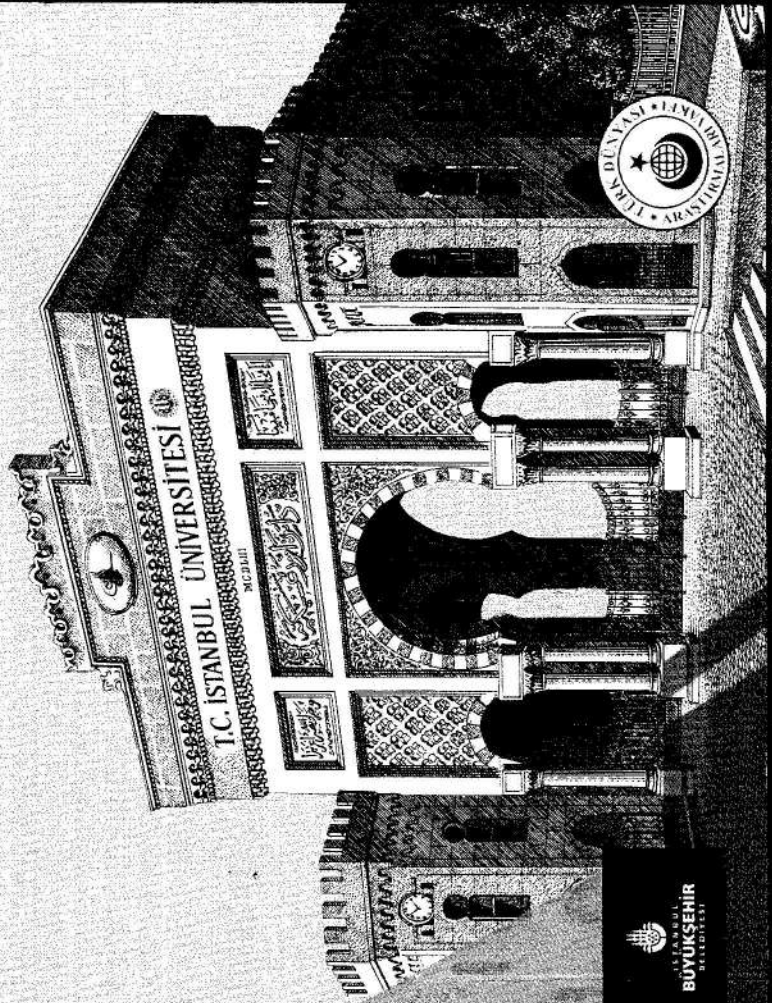


3. ULUSLARARASI AVRASYA ÇALIŞMALARI SEMPOZYUMU
"Avrasya'da Bilim ve Teknoloji Öncüleri"
PROF. DR. FUAT SEZGİN'İN ANISINA

3rd INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON EURASIAN STUDIES
"Pioneers Of Science And Technology In The Eurasia"
IN MEMORY OF PROF. DR. FUAT SEZGİN

17-19 Temmuz 2019
İstanbul - Türkiye

17-19 July 2019
Istanbul - Turkey





III. ULUSLARARASI AVRASYA ÇALIŞMALARI SEMPOZYUMU

“AVRASYA'DA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÖNCÜLERİ”

- *PROF. DR. FUAT SEZGİN'İN ANISINA* -

17-19 TEMMUZ 2019 / İSTANBUL - TÜRKİYE

3rd INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON EURASIAN STUDIES

“PIONEERS OF SCIENCE AND TECHNOLOGY IN
THE EURASIA”

- *IN MEMORY OF PROF. DR. FUAT SEZGİN* -

17-19 JULY 2019 / ISTANBUL - TURKEY

BİLDİRİ ÖZETLERİ



19 Temmuz / July 2019 10.00 - 11.10	
Famer Konferans Salonu YUVARLAK MASA	Famer Auditorium ROUND TABLE
"ORTA ASYA TARİHİ ARAŞTIRMALARI / HISTORICAL RESEARCH OF CENTRAL ASIA" Oturum Başkanı / Chairperson: Doç. Dr. Mendigül NOGAİBAYEVA	

- 10.00-10.10** **Prof. Dr. Talas OMARBEKOV**
 "Orta Asya Devletleri ve Halklarının Yaşamlarında Tarihsel Şahısların Yeri ve Önemi"
 "Role And Importance of Individual Historical Persons in Fate of States and Nations in Central Asia"
- 10.10-10.20** **Prof. Dr. Bereket KARİBAYEV** ✓
 "Kazak Hanlarının Tarihi Rolü (XV-XVII. Yüzyıllar)"
 "The Historical Role of the Kazakh Khans (XV-XVII. Centuries)"
- 10.20-10.30** **Prof. Dr. Gülbana İZBASSAROVA**
 "Küçük Zhuz Kazakları Topraklarının İlk Sultanları (XIX. Yüzyıl) ve Rus İmparatorluğu'na Hizmetleri"
 "The First Sultans-Rulers of the Junior Horde Kazakhs Territory (XIX Century) and their Service to the Russian Empire"
- 10.30-10.40** **Prof. Dr. Gulnara KHABİZHANOVA**
 "Kazak Halkının Etnik Tarihinin İncelenmesine N.A. Aristov'un Katkısı"
 "Contribution of N.A. Aristov in the Study of the Kazakh People Ethnic History"
- 10.40-10.50** **Doç. Dr. Mendigül NOGAİBAYEVA**
 "XIII-XV. Yüzyıllarda Doğu Deshti-Kıpçak'ın Sosyo-Politik ve Kültürel Gelenekleri ile Dönüşümü"
 "Social, Political, Cultural Traditions and Transformations in East Deshti-Kypshak in 13-15 Centuries"
- 10.50-11.00** **Doç. Dr. Zıbagül İLYASSOVA**
 "Bolat Kömekov Çalışmalarının Doğu Bilimindeki Önemi"
 "Place of Academician Bolat Komekov in the Field of Oriental Studies"
- 11.00-11.10** **Dr. Öğr. Üyesi Marzhan DAUYTBEKOVA**
 "Abılay Han ve Dönemi"
 "Abylai Khan and His Time"
- 11.00-11.20** **Değerlendirme ve Ara / Evaluation and Break**